

Ria Kleijnen over een goede dyslexie-aanpak: 'De kennis is er, nu nog slagkracht om te verbinden'



Er is op dit moment een hoop aan de gang in dyslexieland. Er zijn veel websites actief en de meningen van verschillende partijen, lijken ver uit elkaar te staan. Maar hebben we niet allemaal profijt van een goede dyslexieaanpak, die eenduidig, efficiënt en toekomstbestendig is? Hierover gaat hoofdredacteur Melanie Modderman van *Tijdschrift voor Remedial Teaching* in gesprek met Ria Kleijnen, één van de kartrekkers van het Stimuleringsprogramma Aanpak Dyslexie waar ook de LBRT bij aangesloten is.

Tekst: Melanie Modderman

Een aflevering van het tv-programma *Rambam* begin 2016, over het gemak waarmee dyslexieverklaringen kunnen worden verkregen, was onder andere de aanleiding voor het ministerie van OCW om in actie te komen. Dat vertelt een bevoegen Ria Kleijnen. Iedereen was geschrokken en dus ook politiek Den Haag.

Er ontstonden na het tv-programma *Rambam* verschillende initiatieven rondom dyslexie. Welke?

"De twee initiatieven die ontstonden waren de Brede Vakinhoudelijke Richtlijn Dyslexie en Het Stimuleringsprogramma Aanpak Dyslexie. Het laatstgenoemde programma richt zich specifiek op het onderwijs en wil een bijdrage leveren aan de verbetering van de kwaliteit van het lees- en spellingonderwijs. Hierbij ben ik nauw betrokken. De partijen die deelnemen in het Stimuleringsprogramma Dyslexie zijn het Expertisecentrum Nederlands (EN), Oudervereniging Balans en het Nederlands Kwaliteitsinstituut Dyslexie (NKD) in samenwerking met Stichting Dyslexie Nederland (SDN), Samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs (Netwerk LPO), Landelijke Beroepsvereniging Remedial Teachers (LBRT), Landelijke Beroepsvereniging van Begeleiders in het Onderwijs (LBBO) en Project COM."

Wat wil het Stimuleringsprogramma precies bereiken?

"Het Stimuleringsprogramma wil bevorderen dat scholen systematisch en duurzaam werken aan goed lees- en spellingonderwijs. Met een preventieve en integrale aanpak van leesproblemen en dyslexie kunnen onterechte verwijzingen naar de dyslexiezorg en het risico op laaggeletterdheid worden voorkomen. Het programma richt zich op alle betrokkenen bij leesproblemen en dyslexie zowel in po als in vo en de overgangen daartussen. De plannen en activiteiten van het programma staan beschreven in een plan van aanpak en daarbij is een 10-puntenplan opgesteld."

Waaruit bestaan deze 10 punten onder andere?

"Belangrijke punten die we hebben opgesteld zijn onder andere het stimuleren van verbeteracties op scholen. Ontsluiten van goede voorbeelden van uitvoering en beleid, het definiëren van goede kennis, datamonitoring en het stimuleren tot regionale uitwisseling. Het programma besteedt aandacht aan professionalisering van de beroepsgroepen uit onderwijs en zorg omtrent de aanpak van leesproblemen en dyslexie en inzet van beproefde methodieken en ICT-hulpmiddelen. Er wordt intensief gebruikgemaakt van nieuwe media om dit



alles te verwezenlijken. Het is als het ware een update van het Masterplan Dyslexie, waarbij dit programma meer ingaat op preventie en duurzame verbetering. Verbetertrajecten zijn op elk niveau van belang, waarbij ook wordt gefocust op bewustwording. Zowel van scholen, samenwerkingsverbanden en gemeenten als van de leerkracht en de zorgprofessional. Iedereen moet mee en meer kennis vergaren. Leren van wat goed gaat en inzet tonen om op de juiste ondersteuningsniveaus de juiste zorg te bieden.”

Wat is een goede werkwijze en hoe is deze te realiseren?

“Om systematisch en gedegen te werken hebben we er in Nederland voor gekozen het Response-to-Interventionmodel (RTI) te volgen. We proberen daarbij een kind in het onderwijs altijd die ondersteuning voor het lezen te geven die het nodig heeft. Profiteert het kind onvoldoende van het reguliere aanbod (ondersteuningsniveau 1), dan wordt instructie en oefentijd opgevoerd (ondersteuningsniveau 2). Heeft dit onvoldoende effect dan wordt de hulp in het onderwijs opnieuw opgeschaald en methodisch versterkt (ondersteuningsniveau 3). Als dat ten slotte onvoldoende oplevert, dan kan verwijzing naar de zorg volgen. En wel op zo'n manier dat aan de hand

‘Het programma heeft als focus preventie en duurzame verbetering’

van diagnostisch onderzoek verder naar de aard en mogelijke oorzaak van de problemen kan worden gekeken en eventueel gespecialiseerde dyslexiebehandeling (ondersteuningsniveau 4) kan worden ingezet. Dit is de route. Voor deze RTI-aanpak, de signalering, begeleiding en verwijzing ligt het primaat in het onderwijs. Onderwijsprofessionals vinden hiervoor handreikingen in de onderwijsprotocollen, uitgegeven door het Expertisecentrum Nederlands. Om vast te stellen of de interventie op ondersteuningsniveau 2 en 3 effect heeft, houden scholen de meetgegevens uit het leerlingvolgsysteem (LVS) bij. Om met name op niveau 3 goed te kunnen acteren, is er behoefte aan specialistische kennis. Deze ontbreekt in de praktijk nu meer dan ooit. Het huidige beleid en bestuur geeft hier echter weinig ondersteuning aan en helaas benadrukken de opleidingen deze vraag onvoldoende. Mensen die nu uitstromen zijn generalist terwijl specialistische kennis echt meer nodig is. Interprofessioneel samenwerken kan hier van meerwaarde zijn, dat gaat beide kanten op. Er dient een goede verbinding te komen. Goede voorbeelden moeten ons landelijk, en ook vanuit de regio's gestuurd, naar een hoger niveau tillen.”

Hoe gaan jullie de kennis verspreiden?

“We gaan werken met veel voorbeelden van good practices waarbij leren in de regio gestimuleerd wordt en daarnaast proberen we te verbinden. Op elk niveau. Bij de gemeentes, samenwerkingsverbanden, scholen maar ook de ouders. Tij-

dens bijeenkomsten in de vorm van een dyslexietour, kunnen ouders al hun vragen stellen. Er wordt een korte film vertoond, er is een informatiemarkt en voor de kinderen een meet & greet met ervaringsdeskundigen met dyslexie. Deze tour is onderdeel van het meerjarenplan en al ontwikkelend kijken we naar het aanbod. Daarnaast ontwikkelen we een regionale toolbox waarin gereedschappen zitten zoals powerpoints, films en regiogebonden informatie. Denk aan goede regionale voorbeelden van samenwerking tussen onderwijs en zorg, een wegwijzer verbetertrajecten en informatie over methodieken en ICT-hulpmiddelen. Dit alles is bereikbaar via het digitale platform Dyslexie Centraal (groeimodel) met onafhankelijke en betrouwbare kennis. De doelgroepen zijn: de kinderen zelf, de ouders, leerkrachten, schoolleiders, de begeleiders, maar ook de bestuurders en beleidsmakers. Iedereen wordt op zijn of haar eigen terrein aangesproken, geadviseerd maar ook ondersteund.”

Welke rol is weggelegd voor de remedial teacher?

“Ik ben nog geen gemeente tegengekomen die geen voorstander is van meer kennis in het onderwijs. Het is dus aan de remedial teacher zelf om tot actie te komen. Het zorgniveau 3 wordt op dit moment gebrekkig geleverd. Deze specifieke expertise kan mede ingevuld worden door leden van de LBRT. Mits zij hiervoor de juiste diploma's en competenties hebben. Het zou een keuze van de schooldirecteur moeten zijn om bijvoorbeeld specialisten met expertise aan te nemen, zoals de remedial teacher, die samen met de leerkrachten en de ib'er kunnen werken aan een hoger ondersteuningsniveau. Focus op preventie, leesonderwijs en -interventie, de kwaliteit van de signalering en de beoordeling bij verwijzing is belangrijk, evenals de kwaliteit van het diagnostisch onderzoek en de daarop aansluitende behandeling. Minstens zo belangrijk is het leggen van dwarsverbanden tussen onderwijs- en zorgtrajecten. Als wetenschappers én praktijkprofessionals die verbanden kunnen leggen, levert dat voor elke leerling een logisch, natuurlijk leertraject op. Nu lopen de trajecten vaak naast elkaar. Kortom; de kansen liggen er, het wordt nu tijd voor verbinding.”

Welke rol kan de LBRT spelen?

“De LBRT is een vaste partner in het Stimuleringsprogramma en is daarom een goede sparringpartner in het realiseren van duurzame verbetering. Vooral in de regio's waar zij ook actief is, kan kennisdeling voor veel winst zorgen. Want uiteindelijk zijn we dit werk allemaal gaan doen, omdat we de leerling vooruit willen helpen. Door kennis en ervaring met elkaar te delen, kunnen we dit nog beter. De inzet is nu dat de LBRT-regio's zich aansluiten bij dit initiatief.”

Wie is...

Ria Kleijnen (1954) heeft ruim veertig jaar ervaring op het gebied van dyslexie in praktijk (onderwijs én zorg) en wetenschap. Zij was verbonden aan universiteiten en hogescholen en leidde een aantal projecten op dit gebied. Van 2015 tot en met 2019 was zij projectleider Dyslexie in Transitie (preventieve ketenzorg dyslexie). Met deze 'bagage' vervult zij - samen met Evelien Krikhaar - het inhoudelijk projectmanagement van het Stimuleringsprogramma Aanpak Dyslexie.